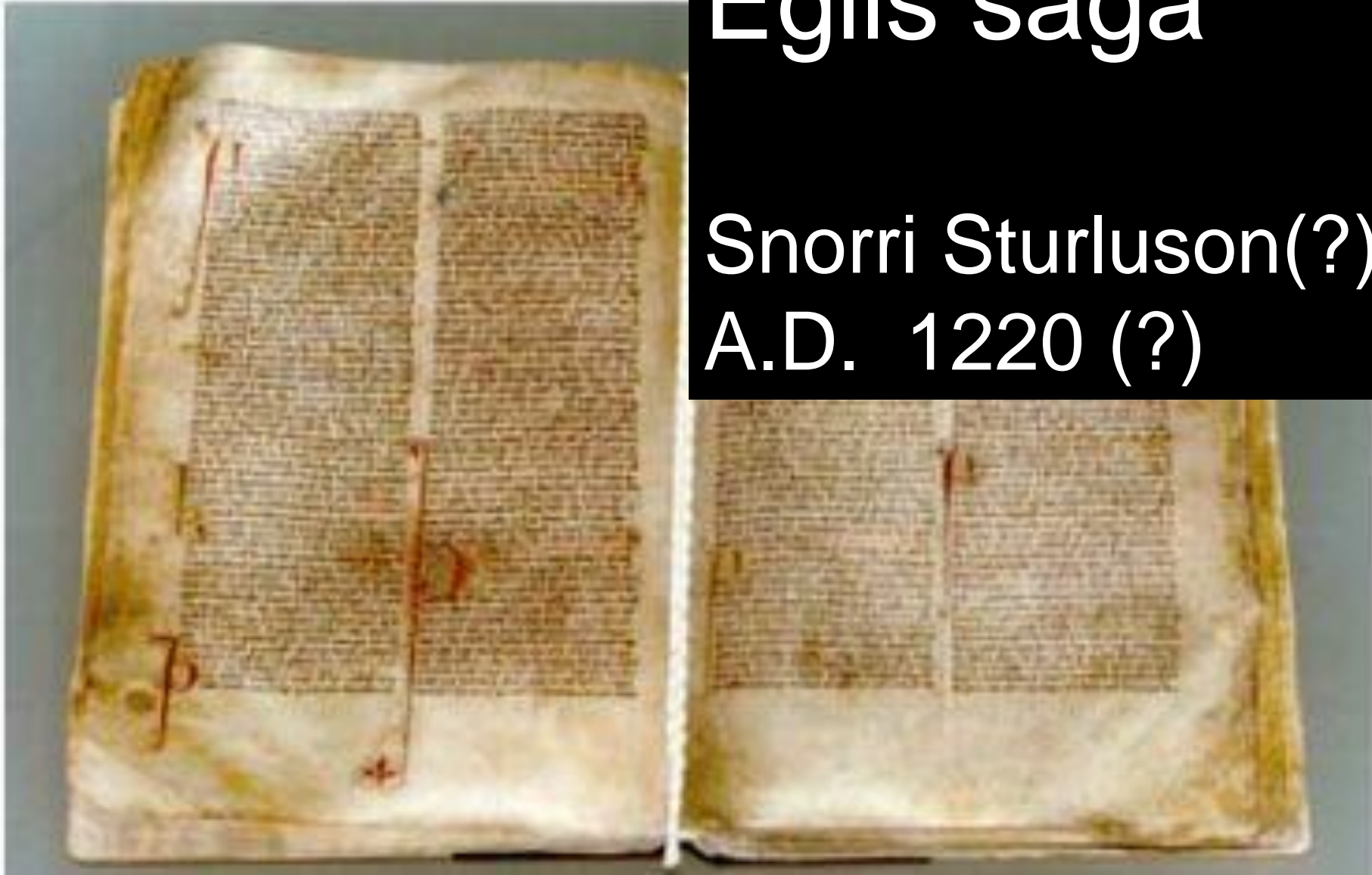

Egils saga

Snorri Sturluson(?)

A.D. 1220 (?)

Í 40. kafla leysir Egill skip Þórólfs sem var bundið í Brákarsundi. Segir þar orðrétt:

Um nóttina eftir gerði á æðiveðr, útsynning.

Í 58. kafla segir frá ferðum Egils úti fyrir Álreksstöðum við vesturströnd Noregs, þar sem kaupstaðurinn Björgvin reis síðar. Þar segir:

Veðr váru vindlítill, fjallvindr um nætr, en hafgola um daga. Eitt kveld sigldu þeir Egill út á haf, en fiskimenn reru þá inn til lands

Berg-Önundur er lítill vinur Egils og hann hefur njósnara sem horfa á eftir Agli og segja:

at Egill hafði út látit ok á haf siglt ok hann var á brottu.

Berg-Önundur tekur tíðindunum vel, sendir burt menn sem hann hafði haft sér til varnar og stefnir óttalaust til drykkjuveislu.

Af siglingu Egils er þetta að segja:

Egill sigldi út á haf um nóttina, sem fyrr var ritat, ok er morgnaði, fell veðrit ok gerði logn. Lögðu þeir þá í rétt ok létu reiða fyrir nökkurar nætr. En er hafgola kom á, sagði Egill skipurum sínum:

"Nú munum vér sigla at landi, því at ógerla veit, ef hafviðri kemr á hvasst, hvar vér nám þá landi, en heldr ófriðvænt fyrir í flestum stöðum."

Að svo mæltu fara Egill og félagar hans að landi og höggva Berg-Önund og marga fleiri. Síðan hitta þeir Rögnvald Eiríksson á siglingu og drepa þeir Egill hann og aðra skipverja. Að því loknu reisir Egill Eiríki konungi og Gunnhildi drottningu níðstöng eins og frægt er. Vel byrjar svo á leið út til Íslands:

Eftir þat gekk Egill á skip. Tóku þeir til segls ok sigldu á haf út. Tók þá byrrinn at vaxa, ok gerði veðr hvasst ok hagstætt. Gekk þá skipit mikit.

Í 60. kafla segir frá siglingu Egils og féлага frá Íslandi til Englands:

Sigldu þeir þá suðr fyrir Skotland ok höfðu storm mikinn ok veðr þvert. Fengu þeir beitt fyrir Skotland ok svá norðan fyrir England. En aftan dags, er myrkva tók, var veðr hvasst. Finna þeir eigi fyrr en grunnföll váru á útbörða ok svá fram fyrir. Var þá engi annarr til en stefna á land upp, ok svá gerðu þeir, sigldu þá til brots ok kómu at landi við Humrumynni. Þar heldust menn allir ok mestr hluti fjár annat en skip, þat brotnaði í spán.

Í 79. kafla ferst Böðvar Egilsson í illviðri í Borgarfirði og er því lýst svo:

Þá hljóp á útsynningr steinóði, en þar gekk í móti útfallsstraumr. Gerði þá stórt á firðinum, sem þar kann oft verða. Lauk þar svá, at skipit kafði undir þeim, ok týndust þeir allir.

Hvaðan hafði Snorri vitneskju um fallvinda?

Eigin athuganir á Rangárvöllum eða í Borgarfirði

Athuganir þar sem sagan gerist

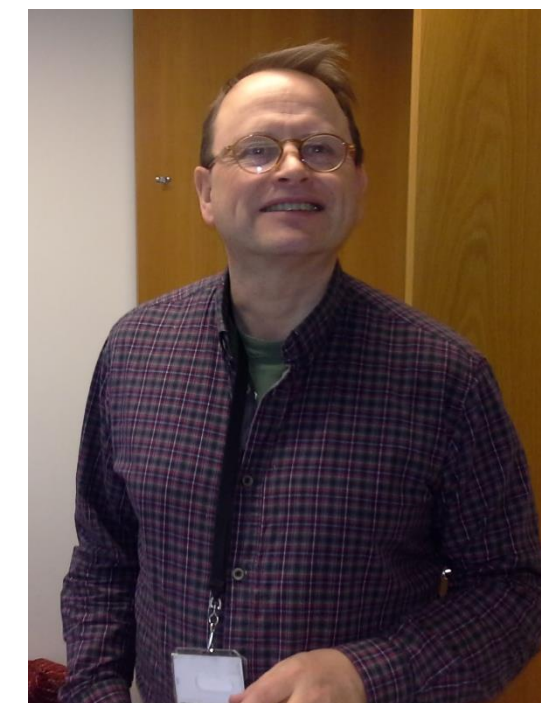
Í landafræðibókinni hans Jóns í Odda

Daníel Schönbein

Nokkrir samtímamenn Daníels

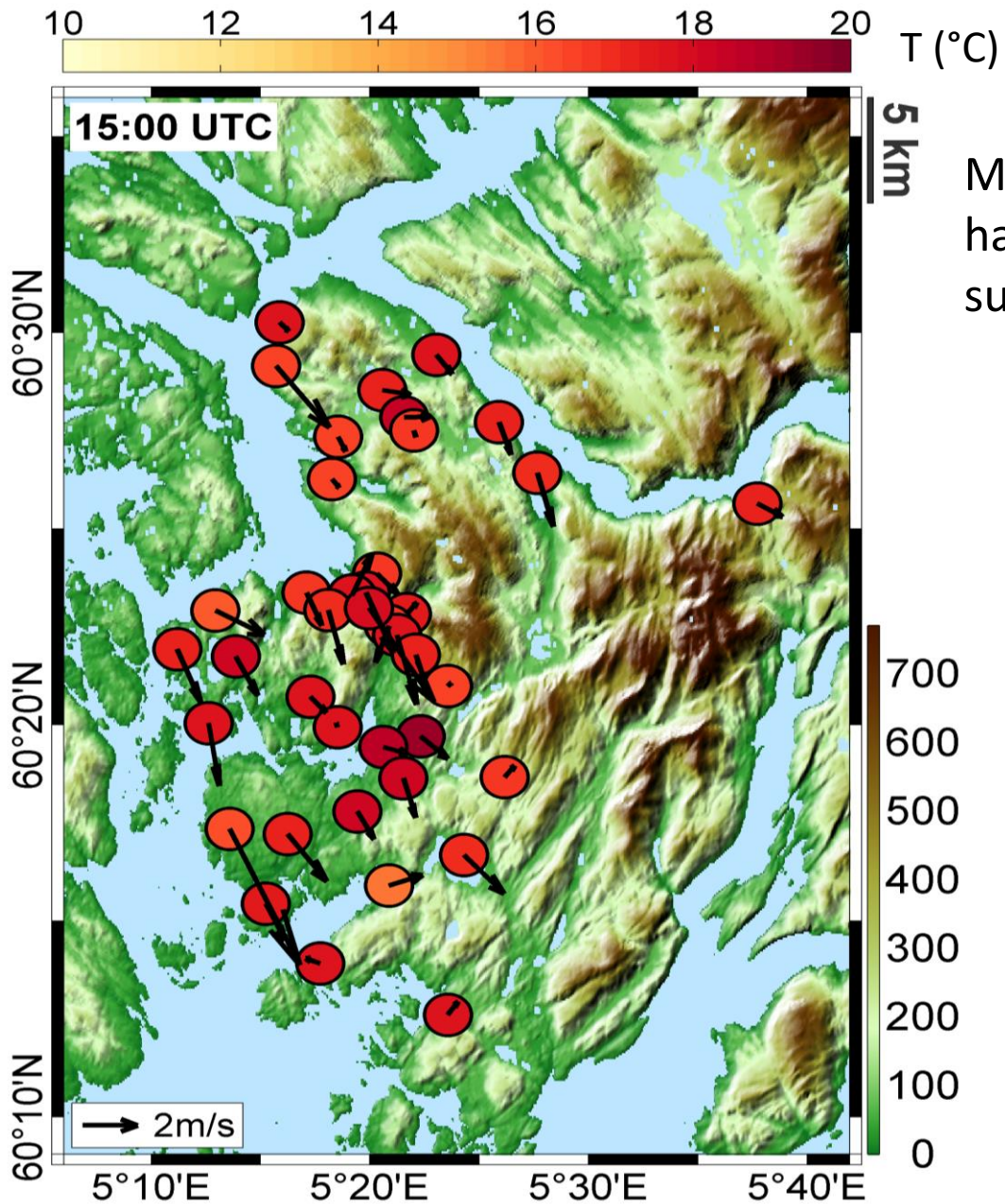
2017

Koníák

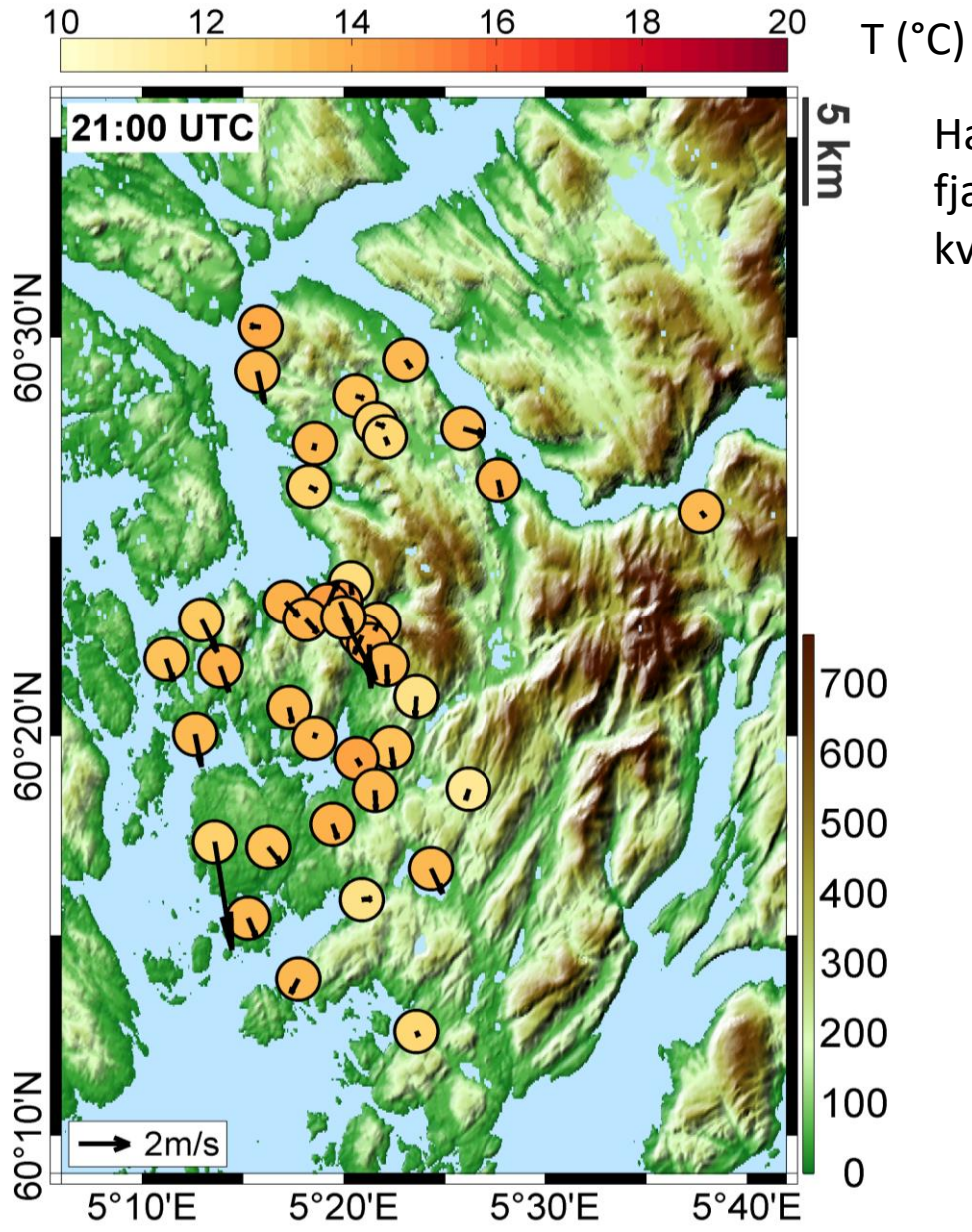
Ekki koníák

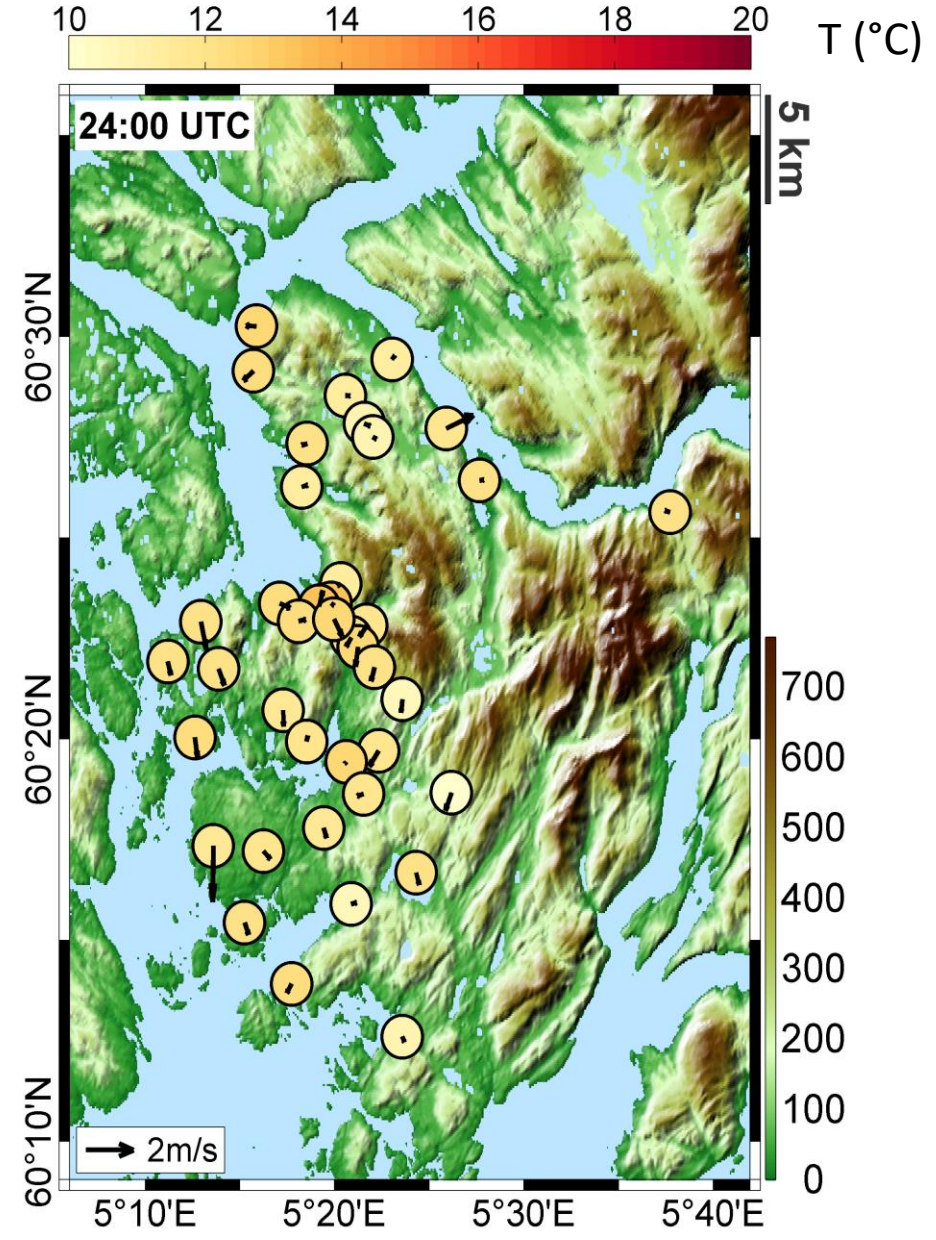
2019

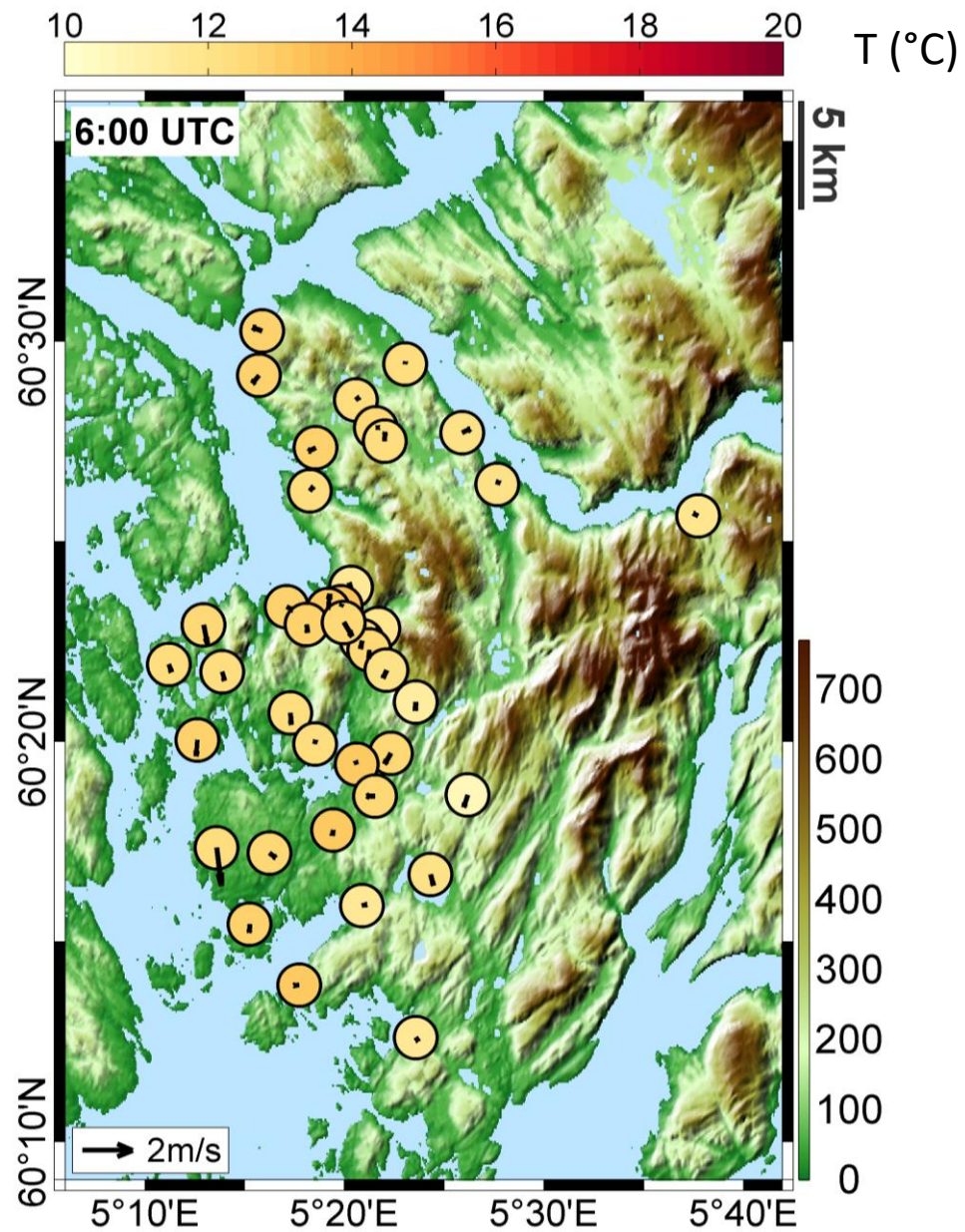

Meðalvindur og meðalhiti á hafgoludögum í Björgvin kl. 15 sumurinn 2013-2015.

Hafgolan
fjarar út á
kvöldin...

...og svo lygnir. Landgola og fallvindar koma ekki skýrt fram að næturlagi á sumrin við V-Noreg

Landafraeðibókin

- Forn fræði Grikkja voru (líklega) lítt þekkt eða óþekkt

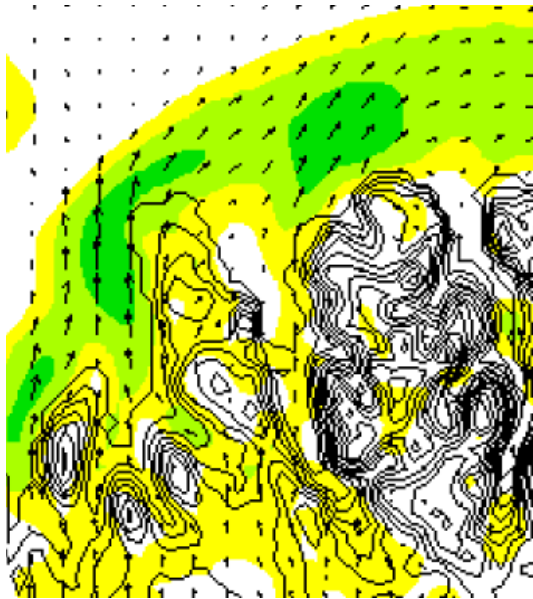
“Following the fall of the Western Roman Empire and the decline in **knowledge of Greek**, Christian Western **Europe** was cut off from an important source of ancient learning.”

- Í grískum bókum er jafnan talað um landgölu, ekki fallvind

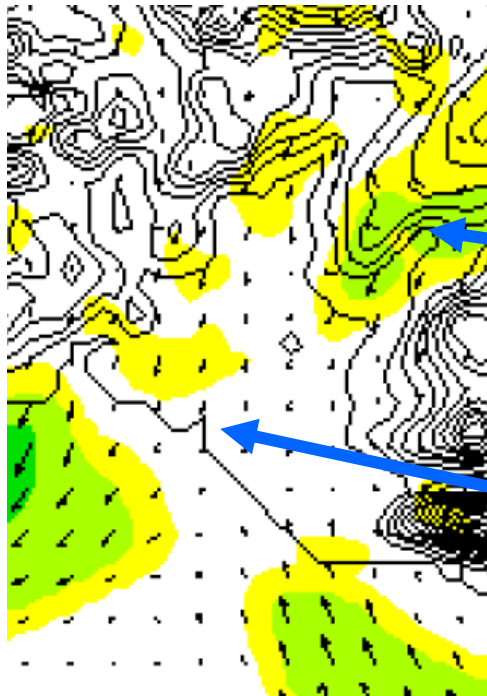

Hálf dán Ágústsson og nokkrir samtímamenn hans

Frálandsvindurinn

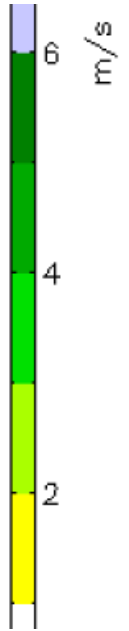
**Norðurland
að næturlagi
eftir
hafgoludag**

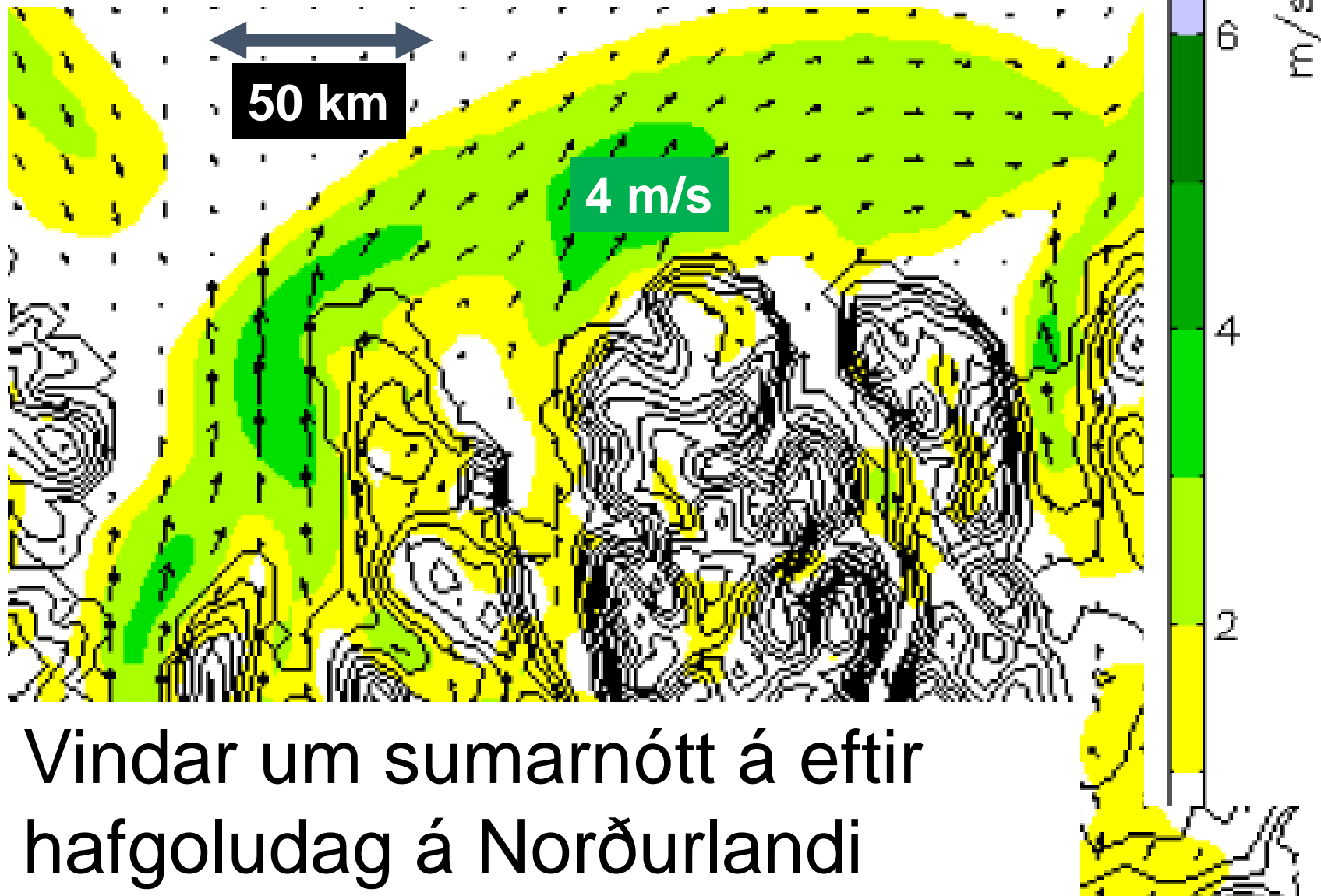
**Suðurland að
næturlagi
eftir
hafgoludag**

4 m/s

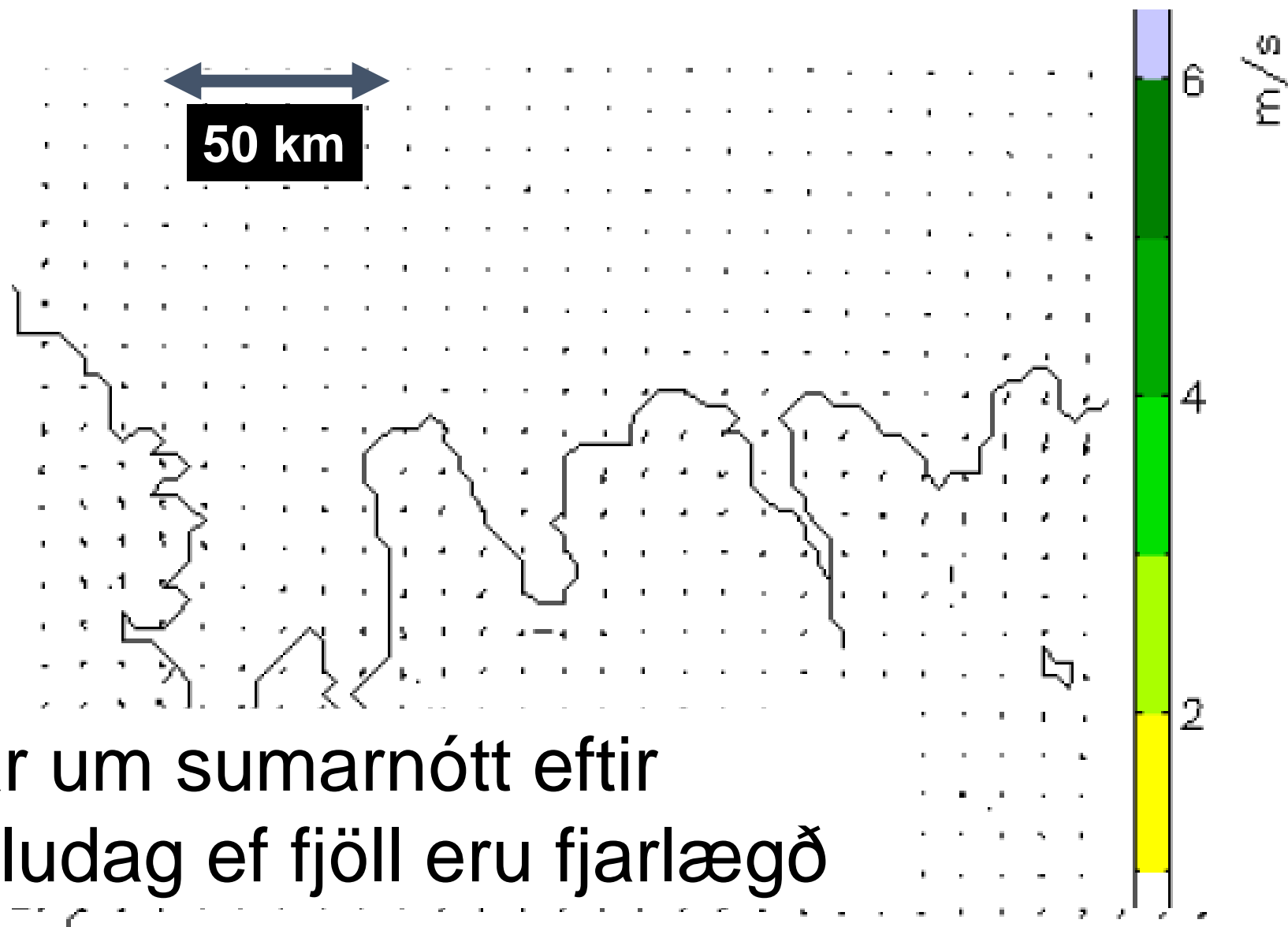
Á hafgoludögum er að jafnaði hægviðri síðla nætur á Rangárvöllum

Ágústsson & Ólafsson, 2008

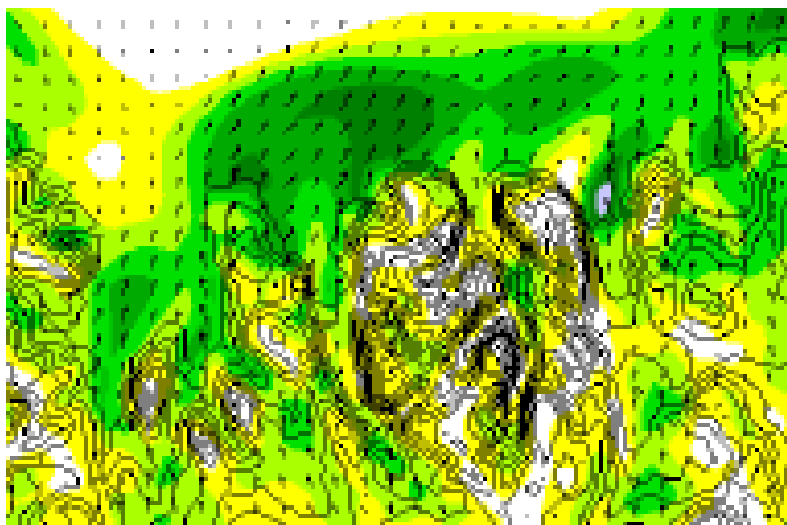

Vindar um sumarnótt á eftir
hafgoludag á Norðurlandi

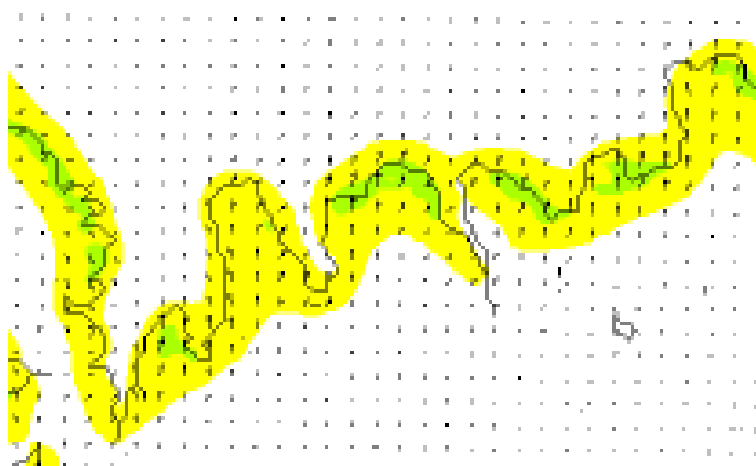

Vindar um sumarnótt eftir
hafgoludag ef fjöll eru fjarlægð

Vindar þegar lægðir eru fjarri í Desember

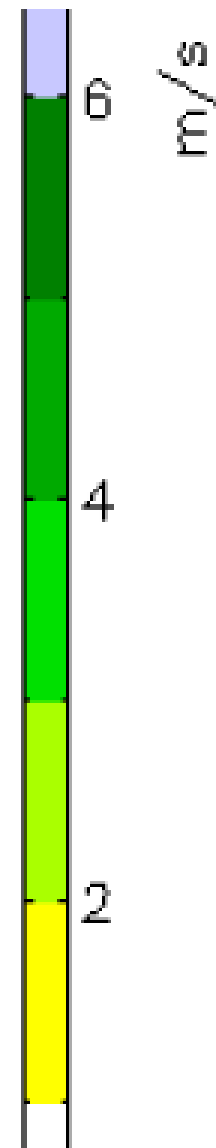

Raunverulegt landslag

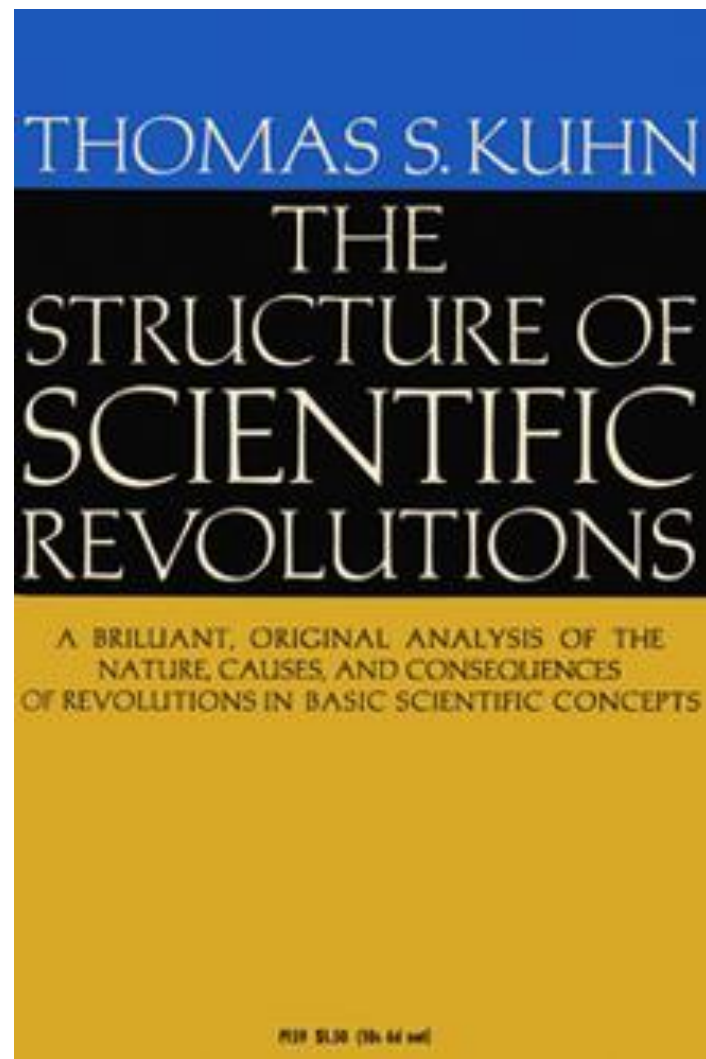

Engin fjöll

Ágústsson & Ólafsson, 2008

Þar sem fræðin þrýtur taka nýfræðin við

“Ýmis helstu rök sem Guðrún Nordal beitir **gegn því að telja Snorra höfund Egils sögu** hitta einnig Eddu og Heimskringlu fyrir. Þau eiga sér rætur í ákveðnum fræðilegum viðhorfum sem ástæða er til að ræða nokkru nánar. **Þessi viðhorf koma fram hjá svo nefndum póststrúktúralistum eða síðformgerðarsinum og þeim fræðimönnum sem kenna sig við nýja textafræði; til styttingar köllum við það einu nafni ‘ný-fræði’ hér.**”

Miðað við fræðilega afstöðu okkar greinarhöfunda, sem hér hefur verið lýst, og skilning okkar á orðunum höfundur og verk, þegar fjallað er um miðaldabókmenntir, **eru yfirgnæfandi líkur til að Snorri sé höfundur Egils sögu**, en við getum ekki vitað nákvæmlega hvernig Egils saga var þegar Snorri skildi við hana

Samkvæmt kórréttri nýfræðilegri afstöðu **er út í hött að velta fyrir sér höfundum** og aldri íslenskra lausamálsverka frá miðöldum og **Snorri er ekki höfundur neinna verka**, heldur eru margir höfundar þeirra verka sem honum hafa verið eignuð.

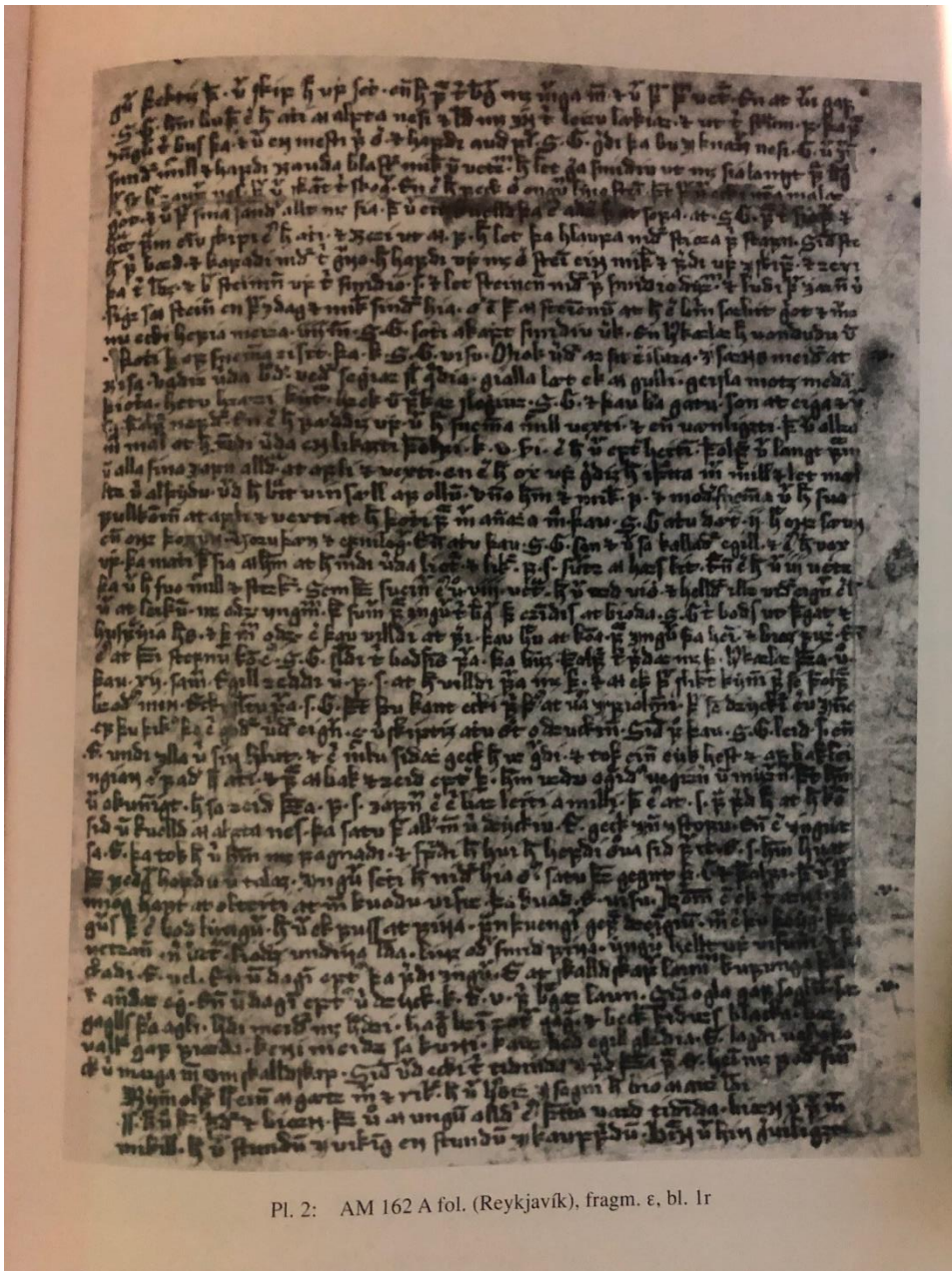
(Vésteinn og Örnólfur, 2000)

Möðruvallabók

“Láttu rita hér við Gauks sögu Trandilssonar, mér er sagt að [Herra] Grímur eigi hana.”

Grímur lést um 1352.

Egla var víðar en á
 Möðruvöllum, m.a. í kistli sr.
 Ketils Jörundssonar í Hvammi í
 Dölum og á Lokinhömmrum í
 Arnarfirði.

Veðurfræðin er þar að mestu
 fjarverandi og útsynningurinn í
 Borgarfirði er orðinn að
 útnyrðingi

Pl. 2: AM 162 A fol. (Reykjavík), fragm. e, bl. 1r

það var eitt sinn, að skip var í Hvítá, þar var mikil kaupstefna, hafde Eg(ill) þar keipt við margan og ljet flitja heim á kipe, föru hüksallar hanz, og höfdu ättært skip. Það var eitt sinn, að Baudvar för med þeim, því hann beiddizt þess. Þeir koma á Vøllu, og voru VI saman. flædr var síð dags, og urdu þeir hennar að bida. Þeir öru út um qvøllded, þá hljöp á ütnirdingur enn þar geingu í möte itfalls straumar, og gjorde þá stört á firdinum. lauk so að skiped kafde under þeim, og tündust þeir aller. epter um daginn skaut upp líkunum. Enn er Eg(ill) spurde tíðinde þesse, för hann þegar út að leita, hann þann lík Baudvars. tók upp, og sette í knje sjer, og reid með út í Digranes til haugz Sk(alla) Grims, þá opnadzit haugurinn. Eg(ill) sagde Baudvar þar í, hj[ä] Sk(alla) Grime. þá laukst haugurinn aþtr. Epter það reid Eg(ill) heim, enn er hann kom heim, gjeck hann þegar til lokreckju sinnar, og lagdist níðr, enn skaut loku firer hurdina, einge þorðe að krefja hann mäls. Það var sagt að Eg(ill) være í *raudum fustans kirtle, þrøngvum mjög. Eg(ill) þrútnade, so að kirtillinn rifnade af hønnum, og so hosurnar, er hann var í. epter um daginn ljet Eg(ill) ecki upp lokreckjuna, þá hafde hann hvørke mat nje drick, læ hann so

Þú viltu finna?

SUN 360°
360° GÖTUSÝN

“Útnyrðingur” (Egla, útg. C)

“Útsynningur” (Egla, Möðruvallabók)

Tveir kostir

- Veðrið var þurrkað út í handritum Ketils (til að spara skinn?)
- Veðrinu var bætt í Möðruvallabók sem rituð var á fyrri hluta 14. aldar

Eyfirskur veðurmunur?

- Fallvindur er auðgreinanlegri norðanlands en sunnanlands
- Möðruvallabók hugsanlega skrifuð fyrir norðan af norðlenskum veðurfræðingi sem veitti fallvindi eftirtekt

Þökk fyrir áheyrnina

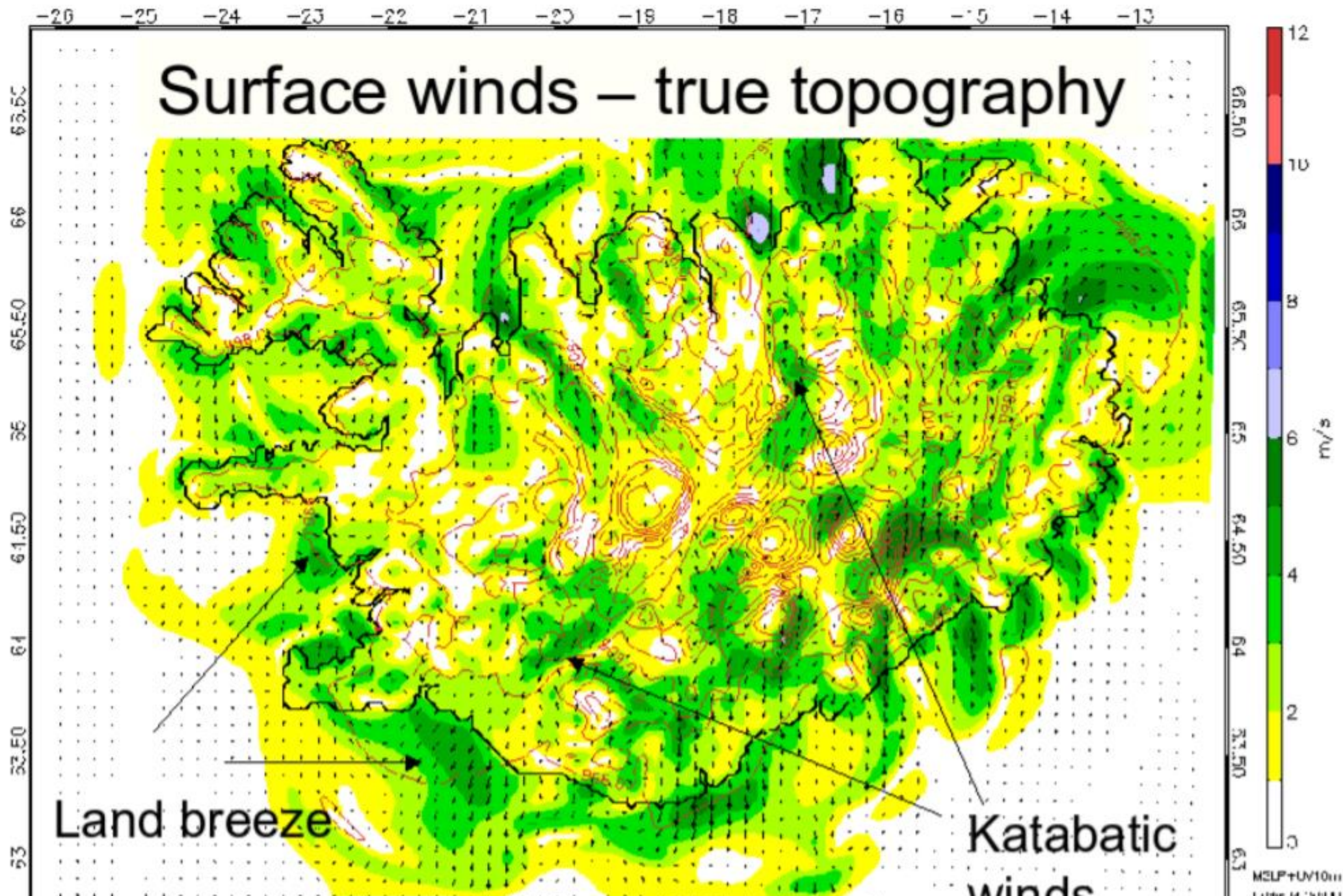
Bjarni Jónsson, magister í Tímanum 1965

Einn helzti kjörgripur í ritasafni Árna Magnússonar í Kaupmannahöfn er bók sú, er nú hefur um nokkurt skeið — eða síðast liðin 85 ár — borið nafnið Möðruvallabók. Á þessa skinnbók hafa verið skráðar fleiri íslendingasögur en á nokkra aðra og eftir henni hafa flestar verið gefnar

Fræðimenn hafa löngum verið á einu máli um að stafráttur og ritháttur Möðruvallabókar benti til, að hún hefði orðið til á fyrri hluta 14. aldar. (Bjarni Einarsson, magister, 1965)

Annálum ber ekki algjörlega saman um dánarár herra Gríms, segja það hafa verið 1350, 1351 eða 1352. En nú má slá föstu, að Möðruvallabók hafi verið skrifuð einhvern tíma á tímabilinu 1316—1350

Surface winds – true topography

Land breeze

Katabatic winds

m/s

MELP+UV10m

Möðruvallahabók

ó að hún sé laus við íburð. Hún er þess merki, að hún hefur verið mikið lesin og handfjötluð, því að sumar blaðsíður — einkum þær sem eru yztar á kverum (svo er um blaðsíðuna með Arinbjarnarkviðu) — eru á köflum svo dökkar að letrið því sem næst hverfur. Kemur þá stundum að góðu haldi á þá nokkru að beina á þá bletti á fjólubláum ljósi, en þar sem letrið hefur þurrkast út, verður lampinn að engu gagni. Ég veit af eigin reynslu, að því er t.d. svo farið um síðustu tíu línurnar af Hallgræðar sögu, því að þá sögu hefur oft lesið í Möðruvallabók (vegna útgáfu), en að vísu lítið ánað þó að ég hafi gripið niður á henni hér og þar (m.a. rýnt árgangurslítið í Arinbjarnarkviðu).

Möðruvallabók var meðal fyrstu skinnbóka, sem komu út í inni veglegu ljósprentanaútgáfu í Munksgårds bóksala í Kaupmannahöfn. Þá var ekki farið að

ar hafi ekki verið skrifaranum til-tækar fyrir en eftir að hinar höfðu verið skráðar.

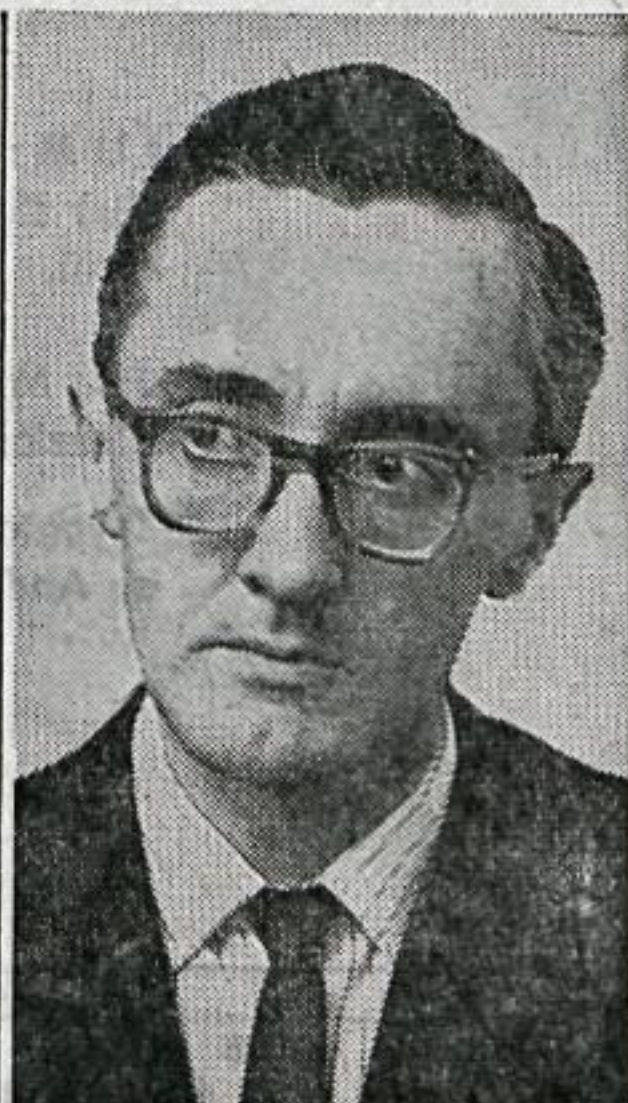
Hver sá maður var, sem Möðruvallabók átti í fyrstu, verður nú ekki vitað með vissu, en nokkrar líkur hafa verið að því leiddar að bókin sé borgfirzk, þótt fræðimenn hafi löngum talið líklegt að hún væri norðlensk, og þá helst eyfirzk sökum tengsla við höfðingja í Eyjafirði á 17. öld, sem brátt kemur að. Fyrir rúmum aldurfjórðungi gjörði Jón prófessor Helgason merkilega athugun, sem varpaði nokkru ljósi á sögu bókarinnar og réð um leið eina gátu forníslenskar bókmenntasögu.

Svo er háttað um mót Njáls sögu og Eglu í bókinni, að fyrri sögunni lýkur á fyrri blaðsíðu 61. blaðs, ofarlega í síðara dálki. Það sem eftir er dálksins er autt, og það hafa næstu tvær blaðsíður einnig verið í fyrstu. Með 62. blaði byrjar nýtt kver í bókinni

ráðin. Þarna stendur að því er Jón segir: láttu rita hér við Gauks sögu Trandilssonar, mér er sagt at herra Grímr eigi hana — Jón bætir við, að fyrsta orðið sé að vísu máð, en virðist ótvírætt, — og um orðið herra segir hann að það sé „að mestu máð burt, nema nokkuð sést af fremsta staf og virðist hann vera h. Líklega hefur staðið herra og er verið bundið, kemur þá lengd orðsins vel heim.“

Fræðimenn hafa löngum verið á einu máli um að stafagerð og ritháttur Möðruvallabókar benti til, að hún hefði orðið til á fyrri hluta 14. aldar. Nú vill svo til, að þá var uppi maður, sem nefndur er í heimildum „herra Grímur Þorsteinsson.“

Þess ber að geta, að áður en Jón fann þennan vitnisburð um tilveru Gauks sögu Trandilssonar höfðu fræðimenn ráðið af ýmsum líkum að til hefði verið saga að fornu af kappi með þessu nafni.

Hvert er elsta handrit eða handritsbrot af Egils sögu sem til er?

Elsta heillega handrit *Egils sögu*, þótt dálítið vanti í textann, er *Möðruvallabók*, AM 132 fol. Talið er að handritið sé skrifað um 1350; 1320-50 segir *Jón Helgason* en aðrir telja að það gæti verið eitthvað yngra.

Til eru nokkur brot úr handritum af Egils sögu sem eru eldri en Möðruvallabók. Elst þessara brota er talið vera AM 162 A fol. θ, en θ er grískur bókstafur sem er borinn fram 'þeta'. Handritsbrotið er kennt við hann og venjulega kallað *þetubrotið*. Það er talið vera frá því um 1250. Texti brotsins hefur nú verið gefinn út stafréttur af *Bjarna Einarssyni* í nýrri útgáfu Egils sögu: *Egils saga Skallagrímssonar*. Bind I. A-redaktionen. Editiones Arnamagnæanæ A 19 (Kh. 2001), bls. 88-100. Þar er einnig stafréttur texti Möðruvallabókar.

Önnur gömul brot af Egils sögu eru AM 162 A ζ ('zeta'), frá seinni hluta 13.

Útgáfudagur

20.9.2002

Spyrjandi

Þóra Guðjónsdóttir

Guðrún Hjörleifsdóttir

Efnisorð

handrit

Egils saga

Íslendingasögur

Möðruvallabók

Egla

þetubrotið

Höfundur

Vésteinn Ólason

How did Snorri know that the land breeze was not land breeze, but katabatic flow?

Snorri Sturluson
(d.1241)
Natural Scientist

Historian

Politician

Businessman

Teacher

Architect

Poet